

Examination of Digital Literacy Levels of Primary School Students in terms of Different Variables

Murat DEMİRCAN¹, Selim SELİMOĞLU², Gurbet SELİMOĞLU³, Sevilay TURGUT⁴,
Emre KIZILAY⁵, Murat ÜNVER⁶ & Maksude KILIÇASLAN⁷

Keywords

Digital literacy,
literacy skill,
primary school
student.

Abstract

The great use of technology in the classrooms where education and training activities are carried out reveals the necessity of considering digital literacy as a basic subject in the classrooms. This requirement is also evident when digital literacy is expressed as a "survival skill". In the research, it is aimed to examine the digital literacy levels of primary school students in terms of "gender, number of siblings, class level, family income level and having technological tools, frequency of using technological tools". A total of 625 primary school 3rd and 4th grade students, 332 girls and 293 boys, in the province of Istanbul participated in the research. In the study, data were collected using the "Personal Information Form" and "Digital Literacy Scale (DFL)" scales. Descriptive statistics were applied to the data related to the demographic information of the students, and frequency and percentage tables were given, and explanatory statistics were applied for the applied DFL. In the research; It has been revealed that the level of digital literacy does not show significant differences in terms of gender, number of siblings, class level and family income level, but there are significant differences in terms of having technological tools and the frequency of using technological tools. In line with the findings of the research, it is thought that in order to increase the level of digital literacy, it would be beneficial to include studies in formal education as well as studies outside of formal education, and it would be more beneficial if the studies were extended to different courses in an interdisciplinary way.

Article History

Received
13 Dec, 2022
Accepted
20 Jan, 2023

¹ Corresponding Author. ORCID: 0000-0002-0028-4651. Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, demircanmurat57@hotmail.com

² ORCID: 0000-0002-3513-3853. Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, sselimoglu17@gmail.com

³ ORCID: 0000-0002-7565-6579. Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, gurbetselimoglu06@gmail.com

⁴ ORCID: 0000-0003-0457-4960. Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, sevilay3461_ozmen@hotmail.com

⁵ ORCID: 0000-0002-8558-971X. Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, emrekzly_85@hotmail.com

⁶ ORCID: 0000-0001-6236-5409. Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, murathoca1071@hotmail.com

⁷ ORCID: 0000-0002-9258-4722. Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul/Türkiye, maksule@hotmail.com

İlkokul Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Anahtar Kelimeler
Dijital okuryazarlık,
okuryazarlık
becerisi, ilkokul
öğrencisi.

Özet

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği sınıflarda teknolojiden büyük ölçüde yararlanılması dijital okuryazarlığın sınıflarda temel bir konu olarak ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu gereklilik dijital okuryazarlığın “hayatta kalma becerisi” olarak ifade edilmesiyle de aşikâr olmaktadır. Araştırmada ilkokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin “cinsiyet, kardeş sayısı, sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi ve teknolojik araçlara sahip olma durumu, teknolojik araçları kullanma sıklığı” değişkenleri açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmaya İstanbul ilinde bulunan 332’si kız, 293’ü erkek toplam 625 ilkokul 3 ve 4. sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu” ve “Dijital Okuryazarlık Ölçeği (DOYÖ)” ölçekleri kullanılarak veriler toplanmıştır. Öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin verilere betimsel istatistik uygulanmış frekans ve yüzde tabloları verilmiş, uygulanan DOYÖ için açıklayıcı istatistik uygulanmıştır. Araştırmada; dijital okuryazarlık düzeyinin cinsiyet, kardeş sayısı, sınıf düzeyi ve aile gelir düzeyi açısından anlamlı farklılıklar göstermediği, teknolojik araçlara sahip olma durumu ve teknolojik araçları kullanma sıklığı açısından ise anlamlı farklılıklar gösterdiği ortaya konulmuştur. Araştırma ile ulaşılan bulgular doğrultusunda dijital okuryazarlık düzeyinin yükseltilebilmesi için örgün eğitim dışındaki çalışmaların yanı sıra örgün eğitimde de çalışmaların yer almasının faydalı olacağı ve çalışmaların disiplinler arası olacak şekilde farklı derslere de yaygınlaştırılması ile daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Makale Geçmişi

Alınan Tarih
13 Aralık 2022
Kabul Tarihi
20 Ocak 2023

1. Giriş

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler, bireylerin sahip olması gereken becerilerin de hızla değişmesine neden olmaktadır (Yontar, 2019). Yaşanan hızlı gelişmeler sonucunda internet, araç gereçler ile bilgi ve iletişim ile birlikte öğrenim biçimleri de değişim göstermektedir (Churchill, 2016). İnternet teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler; bireylerin istedikleri bilgilere istedikleri an ulaşabilme kolaylığı sağlamakta, bu durum da teknoloji kullanımını her geçen gün artırmaktadır (Hamutoğlu, Canan-Güngören, Kaya-Uyanık ve Gür-Erdoğan, 2017).

Teknoloji kullanımının artmasıyla birlikte bilgiye ulaşmak kolaylaşsa da her internet sitesinin aynı güvenilirlikte olmaması sebebiyle bu süreç içerisinde bireylerin daha dikkatli olmaları gerektiği söylenebilir. İnternet sitelerinde gezinen bireyler dolandırılma, zorbalık, sanal hırsızlık, zararlı yazılımlar yoluyla istismar gibi istenilmeyen davranışlara maruz kalabilmektedirler (Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 2022). Bilgiye erişim kolay olsa da bahsedilen problemler çerçevesinde sürecin beceri ve dikkat gerektirdiği net bir şekilde görülmekte, bu kapsamda ifade edilen en önemli kavram ise dijital okuryazarlık kavramıdır (Yontar, 2019).

Geleneksel anlamda “okuryazarlık” kavramı bireyin belirli bir dili okuyup yazabilmesi olarak tanımlanmaktayken “dijital okuryazarlık” kavramı ise teknoloji kullanımı ile bilgiye erişme, ulaşılan bilgiyi düzenleyip analiz etme, yorumlayıp değerlendirme, aktarma ve bilgilerin üretilmesi süreçlerini içermektedir

(Akkoyunlu ve Yılmaz-Soylu, 2010). Churchill, Oakley ve Churchill (2008) tarafından dijital okuryazarlık, geleneksel anlamdaki okuryazarlığın bir alternatifi ya da yenisi olarak değil ona değer katıp katkıda bulunan bir uzantısı olarak ifade edilmiştir.

Literatürde yer alan dijital okuryazarlık tanımları incelendiğinde birçok farklı tanımla karşılaşılsa da çoğu araştırmada dijital okuryazarlığın disiplinler arası beceri setleri gerektirdiği hakkında fikir birliği içerisinde oldukları ifade edilmektedir (Churchill, 2016). Kavramı ilk olarak ortaya koyan Gilster (1997) dijital okuryazarlığı, bilgisayar aracılığıyla farklı formatlarda bilgiye ulaşabilme, değerlendirme ve var olan bilgilere bütünleştirebilme yeteneği olarak tanımlamaktadır (Akt. Pool, 1997). Bu tanıma ek olarak Tyger (2011) dijital okuryazarlığın bilgisayar kullanımı ve internete erişim konusunda gerekli olan bilgi ve beceriye sahip olmak olarak ifade etmiştir.

Churchill'e (2016) göre okullarda tüm bu tanımlamalar ile ifade edilen dijital okuryazarlık yerine geleneksel bilgi ve okuryazarlığa çok daha fazla ağırlık verilmesi çeşitli problemleri meydana çıkarmaktadır. Bu problemlerden bazıları kimlik verisi hırsızlığı, siber zorbalık ve siber dolandırıcılık olarak ifade edilmiştir (MEB, 2018). Problemlerin ortaya çıkışı iler birlikte bireylerin internet kullanımı sırasında elde ettikleri bilgilere ve tanıştıkları kişilere karşı dikkatli olmaları gerekliliğini de ortaya çıkardığı ifade edilebilir. Çağın gerekliliği içerisinde yaşanan dijital teknolojilerdeki gelişmeler ve karşılaşılan problemlerin çözülebilmesi konusunda bireylerin dijital okuryazarlık becerisine sahip olması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Sönmez ve Gül, 2014).

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği sınıflarda teknolojiden büyük ölçüde yararlanılması dijital okuryazarlığın sınıflarda temel bir konu olarak ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Duran ve Ertan-Özen, 2018). Bu gereklilik Eshet-Alkalai (2004) tarafından dijital okuryazarlık "hayatta kalma becerisi" olarak ifade edilmiştir. Duran ve Ertan-Özen (2018) tarafından dijital okuryazarlığı geliştirmeye yönelik öğretim programlarında ve ders kitabı üzerine çalışan öğretmenlerin eğitimlerinde fırsatlar sunulması gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle küçük yaştaki bireylerin dijital dünyada katılımcı ve güvende olabilmeleri için dijital okuryazarlık dersinin gerekliliği de UNICEF (2017) tarafından belirtilmiştir.

Çalışma, çağın gereksinimi hâline gelen dijital okuryazarlık kapsamında ilkökul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma ile dijital okuryazarlık üzerine gerçekleştirilecek çalışmalara katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

İlkokul öğrencilerinin yazma kaygısı düzeylerinin incelendiği bu araştırmada betimsel tarama modelinden faydalanılmıştır. Betimsel tarama modelinde araştırmaya konu olan tutum, olgu ve olayların betimlenmesinde kişilerin araştırmaya konu olan olgu veya olaylar hakkındaki görüşlerinden faydalandığı araştırmalardır (Karakaya, 2011). Bu modelde var olan veya geçmişte var olan bir durum dışarıdan hiçbir müdahale olmadan olduğu gibi betimlenir. Bu modelde

genellemelere ulaşmak için örneklemeden elde edilen veriler kullanılabilir (Karasar, 1995). Bu çerçevede ilkököl öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri öğrenci görüŖlerinden elde edilen verilerle betimlenmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örnekleme olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun veya elverişlilik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Öğrencilere hızlı ulaşmak, ekonomik ve kolay uygulama yapma imkânı sağladığı için bu yöntem tercih edilmiştir (Büyüköztürk, 2020). Bu çerçevede araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde bulunan 332'si kız (%53,1), 293'ü erkek (%46,9) toplam 625 ilkököl 3 ve 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada ilkököl öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi için aile gelir düzeyi, sınıf düzeyi, kişisel bilgisayara sahip olma durumu, bilgisayar kullanma sıklığı ve kardeş sayısı gibi kişisel bilgiler sorulmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin demografik bilgilerinin yer aldığı kişisel bilgiler formu ile birlikte Şahin, Asal-Özkan ve Turan (2022) tarafından geliştirilen "Dijital Okuryazarlık Ölçeği (DOYÖ)" kullanılmıştır. DOYÖ "Kullanım Amacı", "Teknik Bilgi" ve "Gizlilik ve Güvenlik Bilgisi" olarak 3 boyuttan oluşmaktadır. Kullanım amacı alt boyutu 7 maddeden, teknik bilgi boyutu 5 maddeden, gizlilik ve güvenlik bilgisi alt boyutu ise 4 maddeden oluşmaktadır. DOYÖ'de öğrenciler katılım düzeylerini "katılmıyorum", "kararsızım" ve "katılıyorum" şeklinde 3'lü likert olarak belirtmişlerdir. DOYÖ'de ters madde bulunmamaktadır ve DOYÖ'nün alt boyutlarının her birinden alınan toplam puanlar o alt boyuta ilişkin düzeyin yüksekliğini göstermektedir. Bu araştırmada DOYÖ'nün alt boyutlarından alınan toplam puanlar üzerinden analizler yapılmıştır. DOYÖ'nün araştırmada kullanılmasına ilişkin izinler mail üzerinden alınmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin bilgi toplamak amacıyla kişisel bilgi formu, dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için DOYÖ kullanılmıştır. Ölçek maliyet ve zamandan tasarruf etmek amacıyla ve kolay uygulanabilir olması nedeniyle Google Forms olarak uygulanmıştır. Google Forms üzerinden toplanmasından dolayı kayıp veri bulunmamaktadır.

2.5. Verilerin Analizi

Google Forms üzerinden toplanan verilerin analizinde SPSS 26.0 paket programı kullanılmıştır. Öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin veri toplamak amacıyla uygulanan kişisel bilgiler formundan elde edilen verilere betimsel istatistik uygulanmış frekans ve yüzde tabloları hazırlanarak çalışma grubu bölümünde verilmiştir. Öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için uygulanan DOYÖ için açıklayıcı istatistik uygulanmıştır. DOYÖ ve alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. DOYÖ güvenirlilik sonuçları

		Madde Sayısı	α
Alt Boyutlar	Kullanım Amacı	7	.582
	Teknik Bilgi	5	.717
	Gizlilik ve Güvenlik	4	.696
	Ölçek geneli	16	.821

Tablo 1'e göre "kullanım amacı" alt boyutunda 7 madde için güvenirlilik $\alpha=.582$, "teknik bilgi" alt boyutunda 5 madde için $\alpha=.717$, "gizlilik ve güvenirlilik" alt boyutu için 4 madde için $\alpha=.696$ olarak hesaplanmıştır. DOYÖ için güvenirlilik ise $\alpha=.821$ olarak hesaplanmıştır.

DOYÖ'ye yönelik yapılan normallik testi sonucunda basıklık değeri .420 çarpıklık değeri ise -.794 olarak hesaplanmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre -1.5 ile +1.5 arasında hesaplanan basıklık ve çarpıklık değerlerin verilerin normal dağılım gösterdiğinin göstergesidir. Buna göre DOYÖ için hesaplanan çarpıklık ve basıklık değerlerinden yola çıkarak verilerin normal dağılıma uygun olduğu düşünülmüştür. Bu nedenle açıklayıcı istatistik yöntemlerinin belirlenmesinde parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Cinsiyet, sınıf düzeyi, kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon sahibi olma durumuna göre ilkökul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinden anlamlı farklılığın olup olmadığının incelenmesinde t-testi, kardeş sayısı, aile gelir düzeyi, bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığı durumuna göre ilkökul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinden anlamlı farklılığın olup olmadığının incelenmesinde varyans analizi kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgilerin Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerden elde edilen kişisel verilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımları aşağıdaki çapraz tablolarda verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete göre sınıf düzeyi dağılımı

		3. Sınıf	4. Sınıf	Toplam
Kız	N	125	207	332
	%	37,7	62,3	100
Erkek	N	118	175	293
	%	40,3	59,7	100

Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %37,7'sinin 3. sınıf, %62,3'ünün ise 4. sınıf düzeyinde eğitim aldıkları görülürken erkek öğrencilerin %40,3'ünün 3. sınıf, %59,7'sinin ise 4. sınıf düzeyinde eğitim aldıkları görülmektedir.

Tablo 3. Cinsiyete göre kardeş sayısı dağılımı

		Tek çocuk	1 kardeş (kendisi hariç)	2 kardeş (kendisi hariç)	2'den fazla (kendisi hariç)	Toplam
Kız	N	91	109	95	37	332
	%	27,4	32,8	28,6	11,1	100
Erkek	N	85	105	77	26	293
	%	29	35,8	26,3	8,9	100

Tablo 3'e göre kız öğrencilerin %27,4'ünün erkek öğrencilerin %29'unun tek çocuk olduğu, kız öğrencilerin %32,8'inin erkek öğrencilerin %35,8'inin bir kardeşe (kendisi hariç) sahip olduğu, kız öğrencilerin %28,6'sının erkek öğrencilerin %26,3'ünün iki kardeşe (kendisi hariç) sahip olduğu, kız öğrencilerin %11,1'inin erkek öğrencilerin %8,9'unun ikiden fazla kardeşe (kendisi hariç) sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Cinsiyete göre aile gelir düzeyi dağılımı

		Düşük	Orta	Yüksek	Toplam
Kız	N	60	262	10	332
	%	18,1	78,9	3	100
Erkek	N	71	220	2	293
	%	24,2	75,1	0,7	100

Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %18,1'inin erkek öğrencilerin %24,2'sinin aile gelir düzeyini düşük olarak belirttiği, kız öğrencilerin %78,9'unun erkek öğrencilerin %75,1'inin aile gelir düzeyini orta olarak belirttiği, kız öğrencilerin %3'ünün erkek öğrencilerin %0,7'sinin ise aile gelir düzeyini yüksek olarak belirttiği görülmektedir.

Tablo 5. Cinsiyete göre kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon sahibi olma durumu dağılımı

		Yok	Var	Toplam
Kız	N	189	143	332
	%	56,9	43,1	100
Erkek	N	186	107	293
	%	63,5	36,5	100

Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin %56,9'unun kendisine ait bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefonunun olmadığı, %43,1'inin kendisine ait bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefonunun olduğunu belirttiği görülmektedir. Erkek öğrencilerin ise %63,5'inin kendisine ait bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefonunun olmadığı, %36,5'inin kendisine ait bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefonunun olduğunu belirttiği görülmektedir.

Tablo 6. Cinsiyete göre bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığı dağılımı

		Her gün	Haftada bir gün	Haftada bir günden fazla	Ayda bir gün	Toplam
Kız	N	93	81	49	109	332
	%	28	24,4	14,8	32,8	100
Erkek	N	91	54	53	95	293
	%	31,1	18,4	18,1	32,4	100

Tablo incelendiğinde öğrencilere sorulan “Bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığınızı belirtiniz.” sorusuna kız öğrencilerin sırasıyla %32,4’ünün ayda bir gün, %28’inin her gün, %24,4’ünün haftada bir gün, 14,8’inin ise haftada bir günden fazla olarak görüş belirttikleri görülmüştür. Erkek öğrencilerin ise sırasıyla %32,4’ünün ayda bir gün, %31,1’inin her gün, %18,4’ünün haftada bir gün, %18,1’inin haftada bir günden fazla olarak görüş belirttikleri görülmektedir.

3.2. İlkokul Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi

Tablo 7. Cinsiyet değişkenine göre bağımsız örneklem T-testi sonuçları

		Cinsiyet	N	Ort	sd	t	F	p	
Boyutlar	Kullanım Amacı	Kız	332	17,19	621,385	-.845	9,803	.398	
		Erkek	293	17,37					
	Teknik Bilgi	Kız	332	11,34	623	-	1,052	.419	.293
		Erkek	293	11,56					
	Gizlilik ve Güvenlik Bilgisi	Kız	332	9,65	623	-.025	1,070	.980	
		Erkek	293	9,65					

Tabloya göre kullanım amacı boyutu için ortalama puanlar kız öğrenciler için 17,19 erkek öğrenciler için 17,37 olarak hesaplanmıştır. Kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasındaki ortalama farkı ise 0,18 olarak hesaplanmış olup bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Teknik bilgi boyutu için ortalama puanlar kız öğrenciler için 11,34 erkek öğrenciler için 11,56 olarak hesaplanmıştır. Kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasındaki ortalama farkı ise 0,22 olarak hesaplanmış olup bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Gizlilik ve güvenlik bilgisi boyutu için ortalama puanlar kız öğrenciler için 9,65 erkek öğrenciler için 9,65 olarak hesaplanmış olup bu ortalamalar arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

3.2. İlkokul Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Sahip Oldukları Kardeş Sayılarına Göre İncelenmesi

Tablo 8. Kardeş sayısı değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

		Kardeş sayısı	N	Ort	sd	F	p
Boyutlar	Kullanım Amacı	Tek çocuk	176	17,41	3	.527	.591
		1 kardeş (kendisi hariç)	214	17,21			
		2 kardeş (kendisi hariç)	172	17,17			
		2’den fazla (kendisi hariç)	63	17,40			
	Teknik Bilgi	Tek çocuk	176	11,58	3	.636	.530
		1 kardeş (kendisi hariç)	214	11,49			
		2 kardeş (kendisi hariç)	172	11,16			
		2’den fazla (kendisi hariç)	63	11,71			
	Gizlilik ve Güvenlik Bilgisi	Tek çocuk	176	9,90	3	.814	.444
		1 kardeş (kendisi hariç)	214	9,58			
		2 kardeş (kendisi hariç)	172	9,51			
		2’den fazla (kendisi hariç)	63	9,56			

Tablo incelendiğinde kullanım amacı boyutu için ortalamalar tek çocuk olanlar için 17,41 bir kardeşi olanlar (kendisi hariç) için 17,21 iki kardeş olanlar (kendisi hariç) için 17,17 ve ikiden fazla kardeşi olanlar (kendisi hariç) için ise 17,40 olarak hesaplanmıştır. Gruplar arasında oluşan ortalama farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Teknik bilgi boyutu için ortalamalar tek çocuk olanlar için 11,58 bir kardeşi olanlar (kendisi hariç) için 11,49 iki kardeş olanlar (kendisi hariç) için 11,16 ve ikiden fazla kardeşi olanlar (kendisi hariç) için ise 11,71 olarak hesaplanmıştır. Gruplar arasında oluşan ortalama farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Gizlilik ve güvenlik bilgisi boyutu için ortalamalar tek çocuk olanlar için 9,90 bir kardeşi olanlar (kendisi hariç) için 9,58 iki kardeş olanlar (kendisi hariç) için 9,51 ve ikiden fazla kardeşi olanlar (kendisi hariç) için ise 9,56 olarak hesaplanmıştır. Gruplar arasında oluşan ortalama farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Gruplar arasında oluşan bu ortalama farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

3.3. İlkokul Öğrencilerin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Öğrencilerin Belirttikleri Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 9. Aile gelir durumuna göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

		Gelir Durumu	N	Ort	sd	F	p
Boyutlar	Kullanım Amacı	Düşük	131	16,99			
		Orta	482	17,32	3	.349	.790
		Yüksek	12	18,58			
	Teknik Bilgi	Düşük	131	11,04			
		Orta	482	11,54	3	1,133	.335
		Yüksek	12	12,25			
	Gizlilik ve Güvenlik Bilgisi	Düşük	131	9,72			
		Orta	482	9,64	3	1,116	.342
		Yüksek	12	9,42			

Kullanım amacı boyutu için ortalamalar; aile gelir düzeyi düşük olan öğrenciler için 16,99 aile gelir düzeyi orta olan öğrenciler için 17,32 ve aile gelir düzeyi yüksek olan öğrenciler için ise 18,58 olarak hesaplanmıştır. Gruplar arasında oluşan ortalama farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Teknik bilgi boyutu için ortalamalar; aile gelir düzeyi düşük olan öğrenciler için 11,04 aile gelir düzeyi orta olan öğrenciler için 11,54 ve aile gelir düzeyi yüksek olan öğrenciler için ise 12,25 olarak hesaplanmıştır. Gruplar arasında oluşan ortalama farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Gizlilik ve güvenlik bilgisi boyutu için ortalamalar; aile gelir düzeyi düşük olan öğrenciler için 9,72 aile gelir düzeyi orta olan öğrenciler için 9,64 ve aile gelir düzeyi yüksek olan öğrenciler için ise 9,42 olarak hesaplanmıştır. Gruplar arasında oluşan ortalama farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

3.4. İlkokul Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 10. Sınıf düzeyi değişkenine göre bağımsız örneklem T-testi sonuçları

		Sınıf	N	Ort	sd	t	F	p
Boyutlar	Kullanım Amacı	3. sınıf	243	17,31	623	.271	.285	.786
		4. sınıf	382	17,25				
	Teknik Bilgi	3. sınıf	243	11,35	623	-.706	1,189	.481
		4. sınıf	382	11,50				
	Gizlilik ve Güvenlik Bilgisi	3. sınıf	243	9,48	623	-1,593	2,353	.112
		4. sınıf	382	9,76				

Tabloya 10'a göre kullanım amacı boyutu için ortalama puanlar 3. sınıf öğrenciler için 17,31 4. sınıf öğrenciler için 17,25 olarak hesaplanmıştır. 3. sınıf ve 4. sınıf öğrenciler arasındaki ortalama farkı ise 0,06 olarak hesaplanmış olup bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Teknik bilgi boyutu için ortalama puanlar 3. sınıf öğrenciler için 11,35 4. sınıf öğrenciler için 11,50 olarak hesaplanmıştır. 3. sınıf ve 4. sınıf öğrenciler arasındaki ortalama farkı ise 0,15 olarak hesaplanmış olup bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Gizlilik ve güvenlik bilgisi boyutu için ortalama puanlar 3. sınıf öğrenciler için 9,48 4. sınıf öğrenciler için 9,76 olarak hesaplanmıştır. 3. sınıf ve 4. sınıf öğrenciler arasındaki ortalama farkı ise 0,28 olarak hesaplanmış olup bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

3.5. İlkokul Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Kişisel Bilgisayar, Tablet ve/veya Akıllı Telefonu Olma Durumuna Göre İncelenmesi

Tablo 11. Kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olma durumuna göre bağımsız örneklem T-testi sonuçları

		Sahip Olma Durumu	N	Ort	sd	t	F	p
Boyutlar	Kullanım Amacı	Yok	375	16,96	570,409	-3,819	4,061	.000
		Var	250	17,74				
	Teknik Bilgi	Yok	375	11,25	623	-2,356	.575	.019
		Var	250	11,74				
	Gizlilik ve Güvenlik Bilgisi	Yok	375	9,66	623	.166	.387	.868
		Var	250	9,63				

Tabloya incelendiğinde kullanım amacı boyutu için ortalama puanlar kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olmayan öğrenciler için 16,96 kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olan öğrenciler için 17,74 olarak hesaplanmıştır. Kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olan öğrenciler ile olmayan öğrenciler arasındaki ortalama farkı ise 0,78 olarak hesaplanmış olup bu fark kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olan öğrencilerden yana anlamlı bulunmuştur ($p<.05$).

Teknik bilgi boyutu için ortalama puanlar kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olmayan öğrenciler için 11,25 kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı

telefonu olan öğrenciler için 11,74 olarak hesaplanmıştır. Kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olan öğrenciler ile olmayan öğrenciler arasındaki ortalama farkı ise 0,49 olarak hesaplanmış olup bu fark kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olan öğrencilerden yana anlamlı bulunmuştur ($p < .05$).

Gizlilik ve güvenlik bilgisi boyutu için ortalama puanlar kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olmayan öğrenciler için 9,66 kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olan öğrenciler için 9,63 olarak hesaplanmıştır. Kişisel bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefonu olan öğrenciler ile olmayan öğrenciler arasındaki ortalama farkı ise 0,03 olarak hesaplanmış olup bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > .05$).

3.6. İlkokul Öğrencilerinin Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin Bilgisayar, Tablet ve/veya Akıllı Telefon Kullanma Sıklığı Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 12. Bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığı değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

	Boyutlar	Kullanım Sıklığı	N	Ort	sd	F	p	Fark
Boyutlar	Kullanım Amacı	Her gün	184	17,79	3	4,405	.004	1-3 1-4
		Haftada 1 gün	135	17,33				
		Haftada 1 günden fazla	102	17,00				
		Ayda 1 gün	204	16,90				
	Teknik Bilgi	Her gün	184	11,83	3	2,766	.041	1-3 1-4
		Haftada 1 gün	135	11,51				
		Haftada 1 günden fazla	102	11,00				
		Ayda 1 gün	204	11,27				
	Gizlilik ve Güvenlik Bilgisi	Her gün	184	9,41	3	1,733	.159	
		Haftada 1 gün	135	9,88				
		Haftada 1 günden fazla	102	9,49				
		Ayda 1 gün	204	9,79				

Kullanım amacı boyutu için ortalama puanlar bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığını her gün olarak belirten öğrenciler için 17,79; haftada bir gün olarak belirten öğrenciler için 17,33; haftada bir günden fazla olarak belirten öğrenciler için 17,00 ve ayda bir gün olarak belirten öğrenciler için 16,90 olarak hesaplanmıştır. Gruplar arasında oluşan ortalama farkları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunu incelemek için yapılan ikili karşılaştırma testi (LSD) sonucu bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığını her gün olarak belirten öğrenciler ile haftada bir günden fazla ve ayda bir gün olarak belirten öğrenciler arasında bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığını her gün olarak belirten öğrencilerden yana anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Teknik bilgi boyutu için ortalama puanlar bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığını her gün olarak belirten öğrenciler için 11,83; haftada bir gün olarak belirten öğrenciler için 11,51; haftada bir günden fazla olarak belirten öğrenciler için 11,00 ve ayda bir gün olarak belirten öğrenciler için 11,27 olarak hesaplanmıştır. Gruplar arasında oluşan ortalama farkları ise istatistiksel olarak

anlamli bulunmuştur ($p < .05$). Hangi gruplar arasında anlamli farklıliğın olduğunun incelenmesi için yapılan ikili karşılaştırama testi (LSD) sonucu bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığını her gün olarak belirten öğrenciler ile haftada bir günden fazla ve ayda bir gün olarak belirten öğrenciler arasında bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığını her gün olarak belirten öğrencilerden yana anlamli bir farklılık bulunmuştur.

Gizlilik ve güvenlik bilgisi boyutu için ortalama puanlar bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığını her gün olarak belirten öğrenciler için 9,41; haftada bir gün olarak belirten öğrenciler için 9,88; haftada bir günden fazla olarak belirten öğrenciler için 9,49 ve ayda bir gün olarak belirten öğrenciler için 9,79 olarak hesaplanmıştır. Gruplar arasında oluşan ortalama farkları ise istatistiksel olarak anlamli bulunmamıştır ($p > .05$).

4. Sonuç ve Tartışma

İlkokul öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefona sahip olma durumu, bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığı, kardeş sayısı ve aile gelir durumuna göre değerlendirildiği bu araştırmada;

- İlkokul öğrencilerinin DOYÖ'nün "kullanım amacı", "teknik bilgi" ve "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamli farklılık olmadığı,
- DOYÖ'nün "kullanım amacı", "teknik bilgi" ve "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutlarında kardeş sayısı değişkenine göre anlamli farklılık olmadığı,
- İlkokul öğrencilerinin DOYÖ'nün "kullanım amacı", "teknik bilgi" ve "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutlarında aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamli farklılık olmadığı,
- İlkokul öğrencilerinin DOYÖ'nün "kullanım amacı", "teknik bilgi" ve "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutlarında sınıf düzeyi değişkenine göre anlamli farklılık olmadığı,
- İlkokul öğrencilerinin kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefona sahip olma durumu değişkenine göre DOYÖ'nün "kullanım amacı" ve "teknik bilgi" alt boyutlarında kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefona sahip olan öğrencilerden yana anlamli farklıliğın olduğu "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutunda ise kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefona sahip olma durumu değişkenine göre anlamli farklılık olmadığı,
- İlkokul öğrencilerinin kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefonu kullanma değişkenine göre DOYÖ'nün "kullanım amacı" ve "teknik bilgi" alt boyutlarında kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefon kullanım sıklığını her gün olarak belirten öğrenciler ile haftada bir günden fazla ve ayda bir gün olarak belirten öğrenciler arasında bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığını her gün olarak belirten öğrencilerden yana anlamli bir farkın olduğu; "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutunda ise kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefon kullanım sıklığı değişkenine göre anlamli farklılık olmadığı bulunmuştur.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar incelendiğinde ilkokul öğrencilerinin DOYÖ'nün "kullanım amacı", "teknik bilgi" ve "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Bu durum kız ve erkek öğrencilerin teknoloji kullanımları konusunda eşit olduğu olarak da yorumlanabilir. Farklı örneklem grupları ile gerçekleştirilen çalışmalar da araştırma sonucu ile uyum göstermektedir (Seferoğlu ve Akbıyık, 2005; Özmuşul, 2008; Öztürk, 2015; Pala ve Başbüyük, 2020).

Kardeş sayısı değişkenine göre DOYÖ'nün "kullanım amacı", "teknik bilgi" ve "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Bu durum kardeş sayısı artsa da bireylerin teknolojiye ulaşımının azalmadığından kaynaklı olarak yorumlanabilir. Pala ve Başbüyük (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kardeş sayısının artmasıyla dijital okuryazarlık düzeyinin düştüğü ifade edilmiştir. Araştırma ile farklılık gösteren bu sonucun nedeninin örneklem grupların farklılığından ve dijital gelişmelerin hızla yaşanmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Aile gelir düzeyi değişkenine göre DOYÖ'nün "kullanım amacı", "teknik bilgi" ve "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutlarında aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Bu durum aile gelir düzeyinin teknolojiye erişimi etkilemediği şeklinde de yorumlanabilir. Benzer çalışmalar gerçekleştirilerek sonuçlar karşılaştırılabilir.

Sınıf düzeyi değişkenine göre DOYÖ'nün "kullanım amacı", "teknik bilgi" ve "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutlarında ilkokul öğrencilerinin düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Bu durum çalışma grubundaki öğrencilerin sınıf düzeylerinin birbirine çok yakın olmasından kaynaklı olarak yorumlanabilir.

İlkokul öğrencilerinin kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefonu kullanma değişkenine göre DOYÖ'nün "kullanım amacı" ve "teknik bilgi" alt boyutlarında kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefon kullanım sıklığını her gün olarak belirten öğrenciler ile haftada bir günden fazla ve ayda bir gün olarak belirten öğrenciler arasında bilgisayar, tablet ve/veya akıllı telefon kullanma sıklığını her gün olarak belirten öğrencilerden yana anlamlı bir farkın olduğu; "gizlilik ve güvenlik bilgisi" alt boyutunda ise kişisel bilgisayar tablet ve/veya akıllı telefon kullanım sıklığı değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Pala ve Başbüyük (2020) tarafından da bireylerin teknolojik aletlere sahip olma durumlarının dijital okuryazarlık düzeylerinde anlamlı farklılıklar ortaya koyduğu ifade edilmiştir. Bu durum araştırma ile uyum göstermektedir. Teknolojik araçlara sahip olma durumunun teknoloji kullanımının becerisini etkilediği Yıldırım (2015) ile Kuhlemeier ve Hemker (2007) tarafından da ifade edilmiştir.

Araştırma ile ulaşılan bulgular doğrultusunda dijital okuryazarlık düzeyinin yükseltilebilmesi için örgün eğitim dışındaki çalışmaların yanı sıra örgün eğitimde de çalışmaların yer almasının faydalı olacağı ve çalışmaların disiplinler arası olacak şekilde farklı derslere de yaygınlaştırılması ile daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin örgün eğitim dışında da teknolojiye erişimlerinin kolaylaşabilmesi için okul ortamındaki teknolojik araçların kullanımını okul sonrası da öğrencilerin erişimine açılması faydalı olacaktır. Farklı örneklem grupları ile çalışmalar gerçekleştirilerek sonuçlar karşılaştırılabilir ve nitel çalışmalar ile nedenler derinlemesine araştırılabilir.

Kaynakça

- Akkoyunlu, B. ve Yılmaz-Soylu, M. (2010). Öğretmenlerin sayısal yetkinlikleri üzerine bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 24 (4), 748-768.
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2022). *Dijitalleşen Dünyada Bilişim Suçları ve Mücadele Yöntemleri*. Ankara.
- Churchill, N. (2016). *Digital storytelling as a means of supporting digital literacy learning in an upper-primarieschool English language classroom*. (Unpublished Doctoral dissertation, Edith Cowan University). Retrieved from <https://ro.ecu.edu.au/theses/1774>
- Churchill, N., Lim, C.P., Oakley, G. and Churchill, D. (2008). Digital Storytelling and Digital Literacy Learning. *In Readings in Education and Technology: Proceedings of ICICTE 2008* (Vol. N/A, pp. 418-430).
- Duran E. ve Ertan-Özen N. (2018). Türkçe Derslerinde Dijital Okuryazarlık. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(2) 31-46.
- Eshet-Alkalai, Y. (2004). Digital literacy: A conceptual framework for survival skills in the digital era. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 13(1), 93-106.
- Karasar, N. (1195). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler ve teknikler*. Ankara: 3A Danışmanlık Limited Şti.
- Karakaya, İ. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. Tanrıoğen (Ed). *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (ss.57-83). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuhlemeier, H. and Hemker, B. (2007). The impact of computer use at home on students' Internet skills. *Computers and Education*, 49(2), 460-480.
- Özmuşul, M. (2008). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Öztürk, M. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.

- Pala, Ş. M. ve Başıbüyük, A. (2020). Ortaokul beşinci sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 9(3), 897-921.
- Pool, C. R. (1997). A New Digital Literacy: A Conversation with Paul Gilster. Integrating Technology into Teaching. *Educational Leadership*, 55(3), 6-11.
- Seferoğlu, S.S. ve Akbiyık, C. (2005). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayara yönelik öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19, 89-101.
- Sönmez, E.E. ve Gül, H.Ü. (2014). *Dijital okuryazarlık ve okul yöneticileri*. Erişim tarihi: 01.12.2022, <http://inet-tr.org.tr/inetconf19/ozet/69.html>.
- Şahin, A., Asal-Özkan, R. ve Turan, B.N. (2022). İlkokul öğrencilerine yönelik dijital okuryazarlık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(3), 619-630.
- Tabachnick, B.G. and Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics, 6th Edn, New International Edition*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Tyger, R. L. (2011). *Teacher candidates' digital literacy and their technology integration efficacy*. (Unpublished Doctoral dissertation, Georgia Southern University). Retrieved from <http://digitalcommons.georgiasouthern.edu>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, Y. (2015). İlköğretim öğrencilerinin teknoloji kullanım yeterlikleri ve teknoloji kullanımını etkileyen faktörler. *Eskişehir Ziya Gökalp İlkokulu*, 39(87), 12-18.
- Yontar, A. (2019). *Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri*. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 815-824.

© Copyright of Journal of Current Researches on Social Science is the property of Strategic Research Academy and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.